

J. Grizāns, A. Auziņš, J. Vanags

Zaļās infrastruktūras elementu iekļaušanas iespējas mūsdienu pilsētvidē

Apkārtējā vide, cilvēks, dzīvā dabā, pilsētvidē, zaļā infrastruktūra

„Visā pasaulē nav tik daudz vietu, kur daba tik krāšņi ienāk pilsētā, kļūstot par tās neatņemamu sastāvdaļu.” – vienai no skaistākajām Latvijas pilsētām – Siguldai – veltītie vārdi lielā mērā būtu attiecināmi arī uz pārējām mūsu valsts apdzīvotām vietām. Latvijas pilsētas ir plaši pazīstamas ar saviem dārziem un parkiem, dekoratīvajiem skvēriem un bulvāru alejām. Zaļās teritorijas jau sen kļuvušas par Latvijas pilsētvides neatņemamo sastāvdaļu, kurai ir īpaša ekoloģiskā, estētiskā, kultūrvēsturiskā un ainaviskā vērtība. Pilsētu zaļās teritorijas ir vietas, kur cilvēki atnāk izbaudīt Latvijas dabas skaistumu – paklausīties koku šalkoņu un putnu dziesmas, ieelpot ziedu smaržu un pavērot mākoņus, apbrīnot ainavu skaistumu un izjust gadalaiku maiņu, atpūsties un smelties jaunas idejas. Apstādījumi, kas atrodas pilsētas publiskajā telpā – ielās, bulvāros, laukumos, parkos, skvēros un krastmalās – ir nozīmīga mūsdienu pilsētas iedzīvotāju dzīves vides vērtība un pilsētas ainavas struktūras elements. Taču, sniedzot vēsturisko ieskātu cilvēka apdzīvoto vietu veidošanās īpatnībās un tendencēs, nākas secināt, ka ļoti bieži cilvēks pārveidojot apkārtni dabas vidi atbilstoši savai izpratnei un redzējumam par dzīves apstākļiem un dzīves kvalitāti, izraisa neatgriezeniskās vidi degradējošas pārmaiņas. Pilsētu un citu apdzīvoto vietu attīstības gaitā pirmatnējie meži tika pārvērsti par aramzemi, augstkalnu alpīnās pļavas pārtapa par slēpošanas trasēm. Gandrīz visi augstie purvi tika nosusināti, lielās upes iztaisnotas un ap applūstošajiem rajoniem tika uzcelti dambji. Tādējādi tika radīti cilvēka dzīvei, saimnieciskai darbībai un atpūtai piemēroti vides apstākļi vairāk vai mazāk norobežotā teritorijā. Tādējādi cilvēka un dabas mijiedarbības rezultātā vēsturiski izveidojušās cilvēka apdzīvotās vietas – pilsētas. Patlaban tās veido jebkura reģiona un valsts dinamiskās izaugsmes pamatu un ir viens no galvenajiem valsts sociāli ekonomiskās un teritoriāli telpiskās sistēmas elementiem. Tomēr daudzviet augi, kukaiņi, putni un dzīvnieki, kas aizņēma kādu noteiktu sauszemes vai ūdens teritoriju, zaudēja tiem pierasto dzīves vidi, nespējot pielāgoties cilvēka izraisītajiem apkārtējās vides tehniskajiem pārveidojumiem. Tādējādi mūsdienu sabiedrības sociāli ekonomiskās izaugsmes vajadzību un dzīvās dabas likumsakarību harmonizēšanai, svarīgi veidot saiknes starp esošajām dabas teritorijām un cilvēka apdzīvotām vietām – attīstīt cilvēka apdzīvoto vietu zaļo infrastruktūru. Tā sevī ietver parkus un dārzus, upes un ezerus, kanālmalu apstādījumus un meža masīvus, kā arī citus dabas un daļēji ar to saistītus resursus, kuri ir ekoloģiskās sistēmas pakalpojumu sniegšanas galvenais elements. Zaļās infrastruktūras elementu iekļaušana mūsdienu pilsētvidē ir svarīga, lai saglabātu ilgtspējīgu vidi, kurā tiek meklētas iespējas cilvēku sociāli ekonomisko vajadzību un dabas procesu līdzsvarošanai, kā arī potenciālie risinājumi sabiedrības un indivīdu sociālo pāridarījumu dzīvībai dabai novēršanai un samazināšanai.